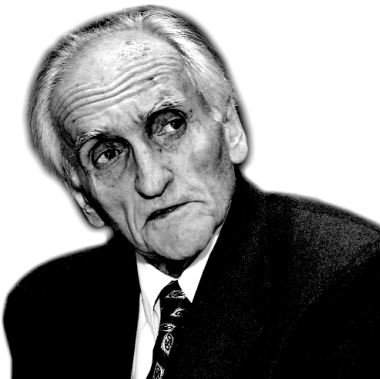

Невтомне служіння науці

(до ювілею Ярослава Романовича Дашкевича)

13 грудня 2006 р. виповнюється 80 років знаному історичному, керівнику Львівського відділення Інституту української археографії та

джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, доктору історичних наук Ярославу Романовичу Дашкевичу, неординарній людині і ученому, який має широкі творчі інтереси і глибокі знання в різних галузях знань, у тому числі в галузі бібліографознавства та книгознавства.

Його життя у науці відзначено складним шляхом, віддзеркаленням історичного шляху самої України в ХХ ст.

Ярослав Дашкевич народився 13 грудня 1926 р. у м. Львові. Батько – Роман – адвокат, суспільно-політичний діяч, керівник спортивного товариства «Луг», колишній підполковник Січових стрільців; генерал-лейтенант армії УНР; мати – Олена Степанів – викладач гімназії, суспільно-громадський діяч; хорунжа і четар Січових стрільців та Української галицької армії; працювала на посаді старшого наукового співробітника в установах АН УРСР у Львові та Києві; доцент Львівського державного університету ім. І. Франка.

Ярослав Дашкевич закінчив гімназію у Львові, навчався у Львівському медичному інституті, Львівському державному університеті ім. І. Франка на філологічному факультеті. У 1944–1949 рр. працював бібліотекарем рукописного відділу, старшим бібліотекарем та бібліографом Кабінету І. Франка, в. о. завідувача бібліографічного відділу Львівської бібліотеки АН УРСР.

Походження та діяльність батьків, його власна громадянська позиція спричинила арешт органами МВС в 1949 р. та зіслання до виправно-трудових таборів. 1 червня 1956 р. Я. Дашкевича було звільнено з ув'язнення Комісією Верховної Ради СРСР. Хоча він був виправданим, йому було важко влаштуватися на роботу, довелося зазнати й безробіття. Однак наполегливий учений завжди добивався визнання наукового імені.

У 1957–1966 рр. Я. Р. Дашкевич працює бібліографом відділу історії України Інституту суспільних наук УРСР. 15 березня 1963 р. Я. Дашкевич захищає кандидатську дисертацію «Вірменські колонії на Україні в джерелах та літературі XV–XIX ст.» в Інституті історії АН Вірменської УРСР (м. Єреван). З 1967 по 1972 рр. працює старшим науковим співробітником, в. о. заві-

дувача відділу Музею етнографії та художніх промислів АН УРСР. У 1973 р. Я. Дашкевич – на посаді начальника відділу допоміжних історичних дисциплін Центрального державного історичного архіву УРСР у м. Львові. 1974–1978 рр. він працює старшим науковим співробітником Центрального державного історичного архіву УРСР у Львові. З 1990 р. обіймає посаду керівника Львівського відділення Археографічної комісії АН УРСР. Нині – Львівське відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України.

Я. Р. Дашкевич обирався членом різних наукових товариств. Це – Міжнародна асоціація істориків паперу (Німеччина, Швейцарія, 1974 р.); Географічне товариство (Московське відділення, 1986 р.); Російське палестинське товариство (Ленінградське відділення, 1986 р.), Радянська соціологічна асоціація (Москва, 1989 р.); Наукове товариство ім. Т. Шевченка (керівник Сходознавчої комісії, з 1990 р., член президії, голова історико-філософської секції); Українське історичне товариство (США, з 1991 р.); Українське геральдичне товариство.

Ярослав Дашкевич значну частину свого наукового життя присвятив бібліографознавству, працюючи бібліотекарем рукописного відділу, потім старшим бібліотекарем та бібліографом Кабінету Івана Франка, в. о. завідувача бібліографічного відділу Львівської бібліотеки АН УРСР; бібліографом відділу історії України Інституту суспільних наук АН УРСР.

Сьогодні Ярослав Дашкевич – відомий український історик, який має помітний доробок у багатьох галузях історичної та філологічної науки. Його науковий здобуток був належно оцінений науковою громадськістю: він є лауреатом премії ім. А. Ю. Кримського НАН України; лауреатом премії Антоновичів (США) 1993 року за серію археографічних досліджень.

Він є автором майже тисячі публікацій, що назавжди увійшли в історіографію різних напрямів української науки. Його сходознавчі студії – ґрунтовний внесок в українську науку. Серед них – праці з історії українсько-вірменських зв'язків, починаючи зі стародавніх часів, вірменської книги в Україні в XVII ст. та вірменського книгодрукування, вірмено-половецькі джерела з історії України, конфесійні та культурні контакти IX – першої половини XIII ст. тощо. Низку праць присвячено аспектам середньовічної історії українсько-турецьких та українсько-польських відносин XV–XVIII ст.; вони публікувалися як дослідження на сторінках збірників наукових праць, зокрема дипломатичне листу-

вання українською мовою в 40-х роках XVI ст.; підготовлено «Katalog rękopisów ormiańskich i gruzińskich» (Варшава); документи з історії польсько-українських стосунків та ін.

Розвиток спеціальних історичних дисциплін відображений ним у теоретичних працях, присвячених стану та завданням української дипломатки, розвитку історії спеціальних історичних дисциплін, картографії, нумізматики, джерелознавства; практична реалізація відображена в публікації документів стану української дипломатки, в аналізі документів з історії м. Львова XIV–XVIII ст. та ін.

Однак, Я. Р. Дашкевич відомий не лише як історик-медієвіст, а й історик нової та нової історії України.

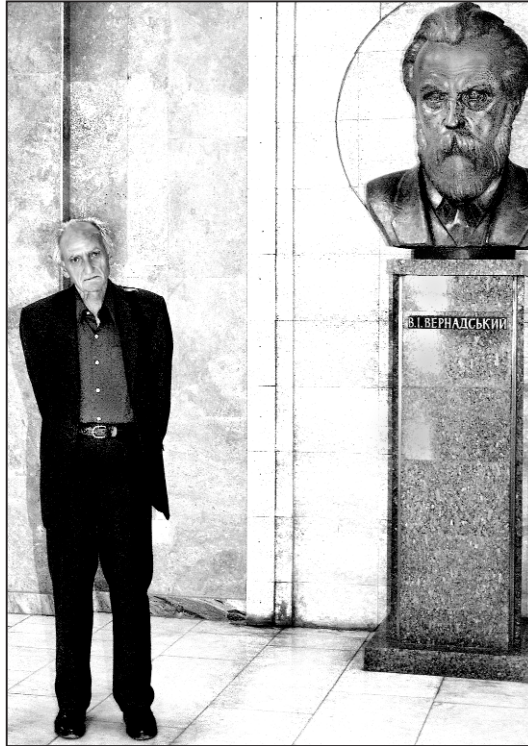
Серед кола його зацікавлень – українські класики літератури, зокрема, Тарас Шевченко, Іван Франко та Леся Українка. Велика увага історика приділена творчості представників національно-державницької школи в українській історіографії та її засновника М. Грушевського, І. Крип'якевича, В. Липинського, І. Борщака, Д. Донцова. Всі ці статті мають не тільки наукове, й і велике громадське значення у контексті розбудови сучасного українського суспільства.

Я. Р. Дашкевич – член редколегій багатьох періодичних видань та збірників наукових праць («Україна в минулому», «Релігія в Україні: Дослідження. Матеріали», «Літопис нескореної України» тощо), де є й дослідження, матеріали, публікації, присвячені складним та суперечливим питанням української історії, зокрема, історії релігій в Україні, Берестейській унії (1596–1996), Переяславській раді 1654 р., національно-визвольній боротьбі 20–50-х років XX ст. в Україні тощо.

Ярослав Дашкевич є невтомним засновником спеціальних наукових часописів, збірників наукових праць, організатором міжнародних конференцій, круглих столів, нарад з актуальних питань сучасної науки. З його ініціативи та участю Львів перетворився на визнаний у світі науковий центр розвитку джерелознавчих, геральдичних, картографічних, нумізматичних, бібліографічних студій. Ученому присвячено фундаментальне міжнародне видання «Marra Mundi: Збірник наукових праць на пошану Ярослава Дашкевича з нагоди його 70-річчя» (Львів; Київ; Нью-Йорк, 1996); періодичне видання «Вісника Українсь-

кого геральдичного товариства», він виховав плеяду львівських учених, які працюють у галузі спеціальних історичних дисциплін.

Його ім'я ввійшло у бібліографознавчу науку як ім'я поборника українського бібліографічного репертуару, історика, який вивчає теорію та практику книгознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства. Не можна не згадати такі праці Я. Дашкевича, як «На шляху до створення репертуару української книжки. Протокол наради, присвяченої складанню «Бібліографії української книги 1798–1914 рр.», яка відбулася в Бібліотеці АН УРСР 21–22 грудня 1945 р.» (Львів, 1991); двотомне бібліографічне видання «Репертуар української книги. Т. 1: 1798–1870 рр.; Т. 2: 1798–1916 рр.: Матеріали до бібліографії», видані НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника та Львівським відділенням Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського (Львів, 1997) та багато ін. Йому належить дослідження діяльності відомого бібліолога

Юрія Меженка та фахового часопису «Бібліологічні вісті – ідеї та люди», де аналізуються деякі питання бібліотечної історії, зокрема, і в статті «Доля і недолі нашої бібліотеки».

Я. Дашкевичем здійснені історико-біографічні розвідки видатних українських гетьманів та діячів науки, спрямовані на об'єктивне сприйняття людини в історичному процесі. У статтях розкривається життя та діяльність плеяди українських постатей із позицій незаангажованого погляду історика, руйнуються стереотипи радянської історіографії, розкриваються особистості політичної та військової історії України: Богдана Хмельницького, Павла Тетері, Івана Мазепи та інших.

Ярослав Дашкевич – людина активної і принципової громадянської позиції, його роздуми щодо шляхів розвитку України у минулому та сьогодні, яку він завжди висловлював на шпальтах преси та періодичних видань, відрізняються небайдужим та безкомпромісним ставленням до розуміння історії українського народу, оцінкою видатних синів та зрадників, шляхів подальшого незалежного розвитку України.

Колектив Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, всі колеги Ярослава Дмитровича Дашкевича бажають йому карпатського довголіття, міцного здоров'я, щастя та нових творчих успіхів на благо української науки.